

ODPOVĚDI MPSV NA DOTAZY OSPOD

ČERVEN–SRPEN 2022

Obsah

1. OSPOD, PČR a § 8 odst. 1 trestního řádu	1
2. Mlčenlivost	4
3. Prodlužování smlouvy ve ZDVOP	6
4. Souhlas OSPOD při přijímání do ZDVOP	7
5. Spolupráce OSPOD a školy při záškoláctví	8

1. OSPOD, PČR a § 8 odst. 1 trestního řádu

Dotaz:

Dotaz: přípisem shora uvedeného Vašeho čj. jste Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen MPSV) požádali o sdělení, zda

- 1) místně a věcně příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí, na dožádání policejního orgánu dle ust. § 8 odst. 1 tr. řádu, je, či není povinen dožadujícím policejnímu orgánu poskytnout lékařské zprávy a zprávy ze školského zařízení dítěte, na kterém byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, svobodu, jeho lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo jmění, nebo je podezření ze spáchání takového činu [§ 6 písm. e) z. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů a novel], pakliže těmito zprávami disponuje,
- 2) místně a věcně příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí, na dožádání policejního orgánu dle ust. § 8 odst. 1 tr. řádu, je, či není povinen, pakliže jimi nedisponuje, takovéto lékařské zprávy a zprávy ze školských zařízení vyžádat a policejnímu orgánu následně poskytnout [§ 51 odst. 5 písm. a) bod 2 z. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů a novel, aj.] a to např. i se zaměřením na zodpovězení otázek, zda-li na takovémto dítěti byly pozorovány poruchy chování nebo psychické problémy, jak se chovalo v kolektivu, jaký mělo prospěch, zda u dítěte byly pozorovány sklony ke lhaní, zkreslování skutečností, výchovné či studijní problémy, apod., a další informace, které by mohly přispět k objasnění věci.

Odpověď MPSV:

Kromě předpisů tr. řádu se na řešení věci vztahují ustanovení § 51 odst. 5 písm. a) bod 2. zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „ZSPO“), podle něhož *orgán sociálně-právní ochrany je povinen na žádost poskytnout orgánu činnému v trestním řízení údaje potřebné pro trestní řízení*, dále rovněž ustanovení § 55 odst. 7 věta první ZSPO, podle něhož *údaje obsažené ve spisové dokumentaci týkající se dítěte je obecní úřad obce s rozšířenou působností oprávněn využít pouze v zájmu dítěte při zajišťování sociálně-právní ochrany*, a ustanovení § 57 odst. 1 věta první ZSPO, podle

něhož zaměstnanci v orgánech sociálně-právní ochrany... jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, se kterými se při provádění sociálně-právní ochrany nebo v přímé souvislosti s tím seznámili, pokud se v tomto zákoně nestanoví jinak.

Komentář k ustanovení § 55, dostupný v systému Aspi, s nímž se MPSV ztotožňuje, v této souvislosti uvádí mj.: *jde-li však o poskytování údajů na žádost soudu, orgánu činného v trestním řízení, obecní policie, jiných správních orgánů včetně orgánů sociálního zabezpečení a Probační a mediační služby podle odst. 5 písm. a) body 1 až 3 a 9, písm. c), a to ve věcech, které se bezprostředně nebo vůbec netýkají sociálně-právní ochrany dotčeného dítěte, lze mít povinnost sdělovat údaje těmto subjektům a orgánům za striktně limitovanou (popřípadě zcela vyloučenou) povinností mlčenlivosti podle § 57. Orgán sociálně-právní ochrany totiž disponuje řadou osobních údajů včetně zvláštních kategorií těchto údajů („citlivých“), a to jak o dítěti, tak o řadě dalších osob. Sdělování takových údajů soudu (mimo řízení péče o nezletilé, popř. dalších řízení rodinně-právních, týkají-li se dítěte, popř. jde-li o řízení, v němž dítě vystupuje jako strana a poskytnutí uvedených údajů je v zájmu tohoto dítěte, neboť může mít vliv na jeho úspěch v předemětné sporné věci), jiným správním orgánům či bezpečnostním orgánům pro účely řízení, která nemají žádnou souvislost s ochranou evidovaného dítěte, by tak bylo zjevně nepřiměřené... Jakkoli je tedy pro svou obecnost poněkud sporné, je nezbytné v této souvislosti aplikačně využít ustanovení § 55 odst. 6 [pozn.: od 1. 1. 2022 odst. 7] věta první. A to ohledně toho, co by orgán sociálně-právní ochrany měl sdělovat na žádost jiných orgánů veřejné správy, a kdy již by měl jakékoliv poskytnutí informací, jež má k dispozici, z důvodu ochrany osobních údajů a zachování povinnosti služební mlčenlivosti odmítnout. Údaje obsažené ve spisové dokumentaci týkající se dítěte je obecní úřad obce s rozšířenou působností oprávněn využít pouze v zájmu dítěte při zajišťování sociálně-právní ochrany. Je tedy na místě poskytnutí informací odmítnout, pokud by takové poskytnutí informací v dané věci nebylo nebo pravděpodobně nebylo v zájmu dítěte (např. by se jejich poskytnutím mohla pravděpodobně snížit materiální situace rodiny, být ohrožena osobní péče apod.) a současně by se nejednalo o „zajišťování sociálně-právní ochrany“ v širším smyslu (srov. vymezení k § 1 odst. 1). Tak tomu bude tehdy, pokud řízení vedené jiným orgánem veřejné moci ani odvozeně nemůže ve smyslu § 1 odst. 1 [pozn.: od 1. 1. 2022 odst. 2] komentovaného zákona souviset nebo přispět k ochraně práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu nebo k ochraně oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění, nebo k působení směřujícímu k obnovení narušených funkcí rodiny [ve vztahu k bezprostřední osobní péči rodičů nebo jiných pečovatелů o dítě], popřípadě k zabezpečení náhradního rodinného prostředí pro dítě, které nemůže být trvale nebo dočasně vychováváno ve vlastní rodině.*

Závěr k otázce 1:

MPSV je názoru, že v trestním řízení vedeném pro tr. čin, jehož obětí je nezletilé dítě, je bezpodmínečně v zájmu nezletilého dítěte, aby takový trestný čin byl náležitě zjištěn a jeho případný pachatel podle zákona spravedlivě potrestán a aby byla v plném rozsahu garantována i práva nezletilého dítěte jako poškozeného, resp. oběti tr. činu. Proto je současně beze sporu dána povinnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí, aby dožadujícímu orgánu činnému v trestním řízení poskytl všechny údaje, které mohou být potřebné pro takové trestní řízení a kterými dotčený orgán sociálně-právní ochrany dětí disponuje (jsou součástí spisové dokumentace ochrany mládeže, vedené podle § 55 odst. 1, odst. 3 a souv. ZSPO).

K otázce č. 2 sděluji následující.

Kromě předpisů, upravujících tr. řízení, se na řešení otázky vztahuje již zmíněné ust. § 55 ZSPO. Již výše citovaný komentář k ustanovení § 55, dostupný v systému Aspi, s nímž se MPSV ztotožňuje, v souvislosti s druhou otázkou, tedy zdali má dožádaný orgán sociálně-právní ochrany dětí provádět na žádost orgánu činného v trestním řízení nějaké dodatečné vyšetřování skutkových okolností, významných pro tr. řízení vedené tímto jiným orgánem, uvádí mj.: *mimořádný význam má ovšem i obsah a rozsah skutečností sdělovaných na žádost jiných orgánů. Jak bylo uvedeno již výše ve vztahu ke sdělování informací na úseku zaměstnanosti, nejedná se ani o dožádání k provedení šetření, ani o opatřování nějakých nových informací, když podobné výslovně platí i v případě stejné konstrukce sdělování pouze těch vyžádaných informací, které má již orgán sociálně-právní ochrany k dispozici, jak je uvedeno v komentáři k § 4, v části VII. Působnost orgánu sociálně-právní ochrany založená jinými předpisy, jde-li o součinnost tohoto orgánu v řízení o udělení státního občanství. Stejný závěr však platí jako obecný ve vztahu ke všem správním i justičním orgánům, jak zdůrazňuje již důvodová zpráva ke zdejšímu ustanovení z roku 1999: „Stanoví povinnost orgánům sociálně-právní ochrany poskytovat ve vymezeném rozsahu a pro stanovený účel jiným státním orgánům, zejména soudům, údaje, které má k dispozici“. Jde v této souvislosti i o problematiku neexistence jakéhosi obecného institutu „sociálního šetření“, pro který komentovaný § 51 samozřejmě není žádným základem, neboť upravuje pouze to, co upravuje, tedy sdělování údajů jiným orgánům. ... Třeba totiž i zde zdůraznit, že skutečnosti sdělované na žádost jiných orgánů včetně soudů „se liší jak od informací, které [příslušný orgán] získává od svědků, tak od zjištění, jež činí ze znaleckého dokazování nebo z odborného vyjádření- Od znaleckého důkazu či odborného posouzení se odlišuje tím, že orgán či osoba, které mají na dotaz - odpovědět, nepodávají odborné posouzení určitých skutečností, nýbrž pouze soudu sdělí informace, které jsou jim známy, aniž je jakkoliv odborně zpracovávají, hodnotí či posuzují“. Orgány sociálně-právní ochrany, které byly požádány o sdělení informací, tedy sdělují, za splnění ostatních výše popsanych podmínek, výlučně jim již známé informace, které mají již „k dispozici“ ve spisové dokumentaci, jak zní i důvodová zpráva ke komentovanému ustanovení. Orgány sociálně-právní ochrany tedy nikdy k žádosti o informace podle komentovaného ustanovení neopatřují aktivně žádné nové, dosud jim neznámé informace, tím spíše nerealizují žádné „šetření na místě“ ani nekonají a nemohou konat žádné jiné „objasňování“ dle pokynů orgánu, který o informace požádal, ani nevyhotovují „zprávy“ nahrazující snad znalecké posudky apod... V obou případech tedy jde o „povinnost poskytnout/sdělit údaje potřebné pro výkon činnosti žádajícího orgánu“. Jiné orgány veřejné moci podle § 53 odst. 1 zák. o soc.-práv. ochraně dětí samozřejmě na základě žádosti („na výzvu“) orgánu sociálně-právní ochrany rovněž nejsou povinny provádět nějaká dodatečná šetření či provádět dokazování apod., pouze sdělí/poskytnou ty údaje, které mají k dispozici, nebo sdělí, že k dané osobě žádné údaje nemají, a tím je věc vyřízena. V tomto opačném toku informací, tedy od jiných orgánů či subjektů k orgánu sociálně-právní ochrany dětí by o jiném řešení nenapadlo nikoho ani uvažovat a ustanovení nečinilo nikdy výkladové ani aplikační problémy. Naopak v případě komentovaného § 51 odst. 5 zák. o soc.-práv. ochraně dětí se s požadavky na provádění jakéhosi vyšetřování či kvazidokazování orgánem sociálně-právní ochrany dětí na základě žádosti jiného orgánu o „poskytnutí/sdělení potřebných údajů“ lze setkat ve značném množství případů. Jak vyplývá z uvedeného, takový postup je ovšem v rozporu se zákonem a v mnoha případech by znamenal i překročení pravomoci orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Ostatně „zprávy o poměrech dítěte“ orgán sociálně-právní ochrany dětí podává podle § 51 odst. 3 písm. a) nebo odst. 4 písm. a) zák. o soc.-práv. ochraně dětí civilnímu soudu pouze v případě, kdy soud rozhodl o výchovném opatření podle § 925 odst. 1 písm. b) a c) obč. zák., resp. podle § 13 odst. 1 písm. b) až d) zák. o soc.-práv. ochraně dětí nebo podle § 13a zák. o soc.-práv. ochraně dětí..., nebo v případě, kdy zákon podávání takových zpráv předpokládá,*

jako je tomu v případě dohledu nad úspěšností osvojení podle § 839 odst. 2 obč. zák., při vyjádření k umístění dítěte do zařízení ústavní výchovy podle § 971 odst. 4 obč. zák. a při přezkoumávání důvodů pro trvání ústavní výchovy podle § 973 písm. a) obč. zák. Dále orgán sociálně-právní ochrany dětí podává zprávy o poměrech dítěte státnímu zastupitelství podle § 51 odst. 4 písm. b) zák. o soc.-práv. ochraně dětí, ovšem výhradně ve smyslu § 56 zák. č. 218/2003 Sb. V jiných případech žádné zprávy a contrario, nepodává a ani podávat nemůže, neboť v opačném případě by jak komentované ustanovení, tak i další citovaná speciální zákonná ustanovení byla zmatečná a nadbytečná. V těchto ostatních případech, na něž dopadá úprava § 51 odst. 5 zák. o soc.-práv. ochraně dětí, jde tedy pouze o poskytování údajů, které orgán sociálně-právní ochrany dětí v okamžiku vyřizování žádosti má již k dispozici; nemá-li k dané osobě žádné informace, sdělí žádajícímu orgánu nebo soudu pouze tuto skutečnost.

Závěr k otázce 2:

MPSV i v návaznosti na výše uvedený komentář a v něm citovanou právní úpravu má za to, že dožádaný orgán sociálně-právní ochrany dětí není povinen ani oprávněn na žádost orgánu činného v trestním řízení aktivně sám opatřovat důkazní prostředky, které dosud nemá k dispozici ani on, ani orgán činný v trestním řízení, neboť to je úkolem orgánů činných v trestním řízení, a to případně i formou dožádání jiného orgánu činného v trestním řízení podle § 53 a § 54 tr. řádu. Dožádaný orgán sociálně-právní ochrany dětí není dle názoru MPSV ani povinen nebo oprávněn zodpovídat odborné otázky směřující k posuzování osobnosti nebo psychického stavu účastníků trestního řízení, neboť ta mají charakter znaleckých zjištění, a zodpovězení takových otázek je proto úkolem případně podle § 105 a násl. tr. řádu do tr. řízení přibráného znalce, ledaže by k zodpovězení takových otázek měl orgán sociálně-právní ochrany dětí dostatečnou oporu ve spisové dokumentaci ochrany mládeže – pak by musel postupovat shodně, jak je uvedeno k otázce č. 1. Výjimku z uvedeného představuje pouze zvláštní úprava, týkající se obviněného mladistvého (nikoli poškozeného nezletilého nebo nezletilého svědka), a to úprava „zprávy o osobních, rodinných a sociálních poměrech a aktuální životní situaci mladistvého“, když podle § 55 odst. 3 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, *orgány činné podle tohoto zákona uloží zjištění poměrů mladistvého příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí, případně též Probační a mediační službě, které, je-li to vhodné, zapojí do zjišťování poměrů mladistvého zákonného zástupce nebo opatrovníka mladistvého, na což navazuje ust. § 56 cit. zák., podle něhož je-li nezbytné zjistit podrobnější informace pro další postup řízení a pro uložení nejvhodnějšího opatření, je třeba vypracovat zprávu o osobních, rodinných a sociálních poměrech mladistvého a aktuální životní situaci mladistvého, ke které soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce přihlédne při konečném rozhodnutí ve věci.*

2. Mlčenlivost

Dotaz:

OSPOD je dotazován v postavení orgánu veřejné moci a může tu vznikat konflikt mezi ustanovením § 57 a § 51 odst. 5 písm. a) bod 1. ZSPOD. Prosím tedy o výklad tohoto souběhu pro účely řešení této věci. Za sebe shrnuji, že:

1. Pracovníci OSPOD jsou vázáni povinnostmi mlčenlivosti dle ustanovení § 57/1 ZSPOD. Tato mlčenlivost je váže primárně k žalované straně, sekundárně ale i k soudu (nejedná se o soud opatrovnický, který by projednával konkrétní záležitost nezl. např. v řízení dle § 466 ZŘS). Mlčenlivosti směrem k tomuto řízení může OSPOD zprostit pouze ta osoba, v jejíž prospěch je povinnost uplatňována.
2. Není ale jasné, zda může dojít k průlomu do mlčenlivosti, když dožadující soud je soudem vedoucím spor v rámci „občanského soudního řízení“ a svědčila by zde povinnost OSPOD na žádost poskytnout informace nezbytné pro občanské soudní řízení, a to dle ustanovení § 51 odst. 5 písm. a) bod 1. ZSPOD. Osobně oceňuji, že takový dotaz není vyřešen nějak od stolu, ale že vyvolává u příslušných pracovníků dilematické promýšlení. Pokud jde o můj názor, osobně bych v dilematu upřednostnil státem uznanou povinnost mlčenlivosti - jedná se o civilní spor, ať se s ním a jeho řešením popasují strany sporu.

Odpověď MPSV:

Dožádání Obvodního soudu vůči Úřadu městské části se týká údajů o poskytování sociálně-právní ochrany dítěti, které již dosáhlo zletilosti. Vzhledem k tomu již muselo dojít k vyřazení dítěte z evidence orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) a k uzavření spisové dokumentace o dítěti. Úřad MČ přitom není oprávněn bez souhlasu subjektu údajů (tj. samotného zletilého dítěte) jakkoliv zpracovávat údaje obsažené v uzavřené spisové dokumentaci. Důvodem je skutečnost, že zákonné zmocnění ke zpracování osobních údajů (tj. i k jejich předávání či zpřístupňování jiným osobám či orgánům) bez souhlasu subjektu údajů, které je zakotveno v § 57 odst. 3 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „ZSPOD“), se vztahuje pouze k plnění úkolů OSPOD podle ZSPOD, včetně plnění povinnosti OSPOD poskytovat na žádost soudu údaje potřebné pro občanské soudní řízení podle § 51 odst. 5 písm. a) bod 1 ZSPOD. Po dosažení zletilosti dítěte však obecní úřad obce s rozšířenou působností vůči zletilé osobě nemůže vykonávat žádná oprávnění ani povinnosti OSPOD (není již v postavení OSPOD), včetně oprávnění OSPOD ke zpracování osobních údajů bez souhlasu subjektů podle § 57 odst. 3 ZSPOD a s tím spojené povinnosti OSPOD sdělovat na žádost údaje soudu podle § 51 odst. 5 písm. a) ZSPOD.

S ohledem na výše uvedené by tedy neměl Úřad MČ vyhovět dožádání soudu a vyjadřovat se k soudem položeným otázkám. Soudu ostatně nic nebrání v tom, aby k otázkám týkajícím se pobytu nezletilého v zařízení provedl důkaz přímo výslechem této osoby jako svědkyně, případně důkaz výslechem účastníků řízení.

V souvislosti s posuzovaným případem je na místě se vyjádřit i k situaci, v níž by se soud obrátil na OSPOD s dožádáním údajů pro občanské soudní řízení týkajících se nezl. dítěte, jemuž je poskytována sociálně-právní ochrana a o němž vede OSPOD tzv. živý spis. Na takovou situaci by se sice uplatnilo ustanovení § 51 odst. 5 písm. a) bod 1 ZSPOD o povinnosti OSPOD sdělovat na žádost soudu údaje potřebné pro občanské soudní řízení, ale s restrikcemi vyplývajícími ze souvisejících ustanovení § 55 odst. 7, § 57 odst. 1 a § 57 odst. 3 ZSPOD. Obecně totiž platí, že údaje obsažené ve spisové dokumentaci týkající se dítěte je OSPOD oprávněn využít pouze v zájmu dítěte při zajišťování sociálně-právní ochrany (tedy: ochrany práv dítěte), jak stanoví § 55 odst. 7 věta první ZSPOD, a v rozsahu nezbytném k plnění úkolů OSPOD podle ZSPOD, jak stanoví § 57 odst. 3 ZSPOD.

Jde-li tedy o poskytování údajů na žádost soudu, orgánu činného v trestním řízení, obecní policie, jiných správních orgánů včetně orgánů sociálního zabezpečení a Probační a mediační služby podle § 51 odst. 5 písm. a) body 1 až 3 a 9, písm. c) ZSPOD ve věcech, které se bezprostředně nebo vůbec netýkají sociálně-právní ochrany dotčeného dítěte, je třeba považovat povinnost sdělovat údaje těmto subjektům a orgánům za striktně limitovanou (popřípadě zcela vyloučenou) jednak výše citovanou úpravou § 55 odst. 7 a § 57 odst. 3 ZSPOD, jednak též úpravou povinnosti mlčenlivosti podle § 57 odst. 1 ZSPOD. OSPOD totiž disponuje řadou osobních údajů včetně zvláštních kategorií těchto údajů („citlivých“), a to jak o dítěti, tak o řadě dalších osob. Sdělování takových údajů soudu (mimo řízení péče o nezletilé, popř. dalších řízení rodinně-právních, týkají-li se dítěte, popř. jde-li o řízení, v němž dítě vystupuje jako strana a poskytnutí uvedených údajů je v zájmu tohoto dítěte, neboť může mít vliv na jeho úspěch v předmětné sporné věci), jiným správním orgánům či bezpečnostním orgánům pro účely řízení, která nemají žádnou souvislost s ochranou evidovaného dítěte, by tak bylo zjevně nepřiměřené. Navíc, jak je obecně známo, soud je povinen provádět dokazování v občanském soudním řízení tak, aby byla šetřena zákonem stanovená nebo státem uznávaná povinnost mlčenlivosti (§ 124 o.s.ř.), což platí obdobně i pro provádění dokazování v rámci trestního řízení, správního řízení atd.

Sdělení údajů týkajících se nezletilého dítěte na žádost soudu by proto bylo nutné ze strany dožádaného OSPOD odmítnout, pokud by takové poskytnutí údajů v dané věci nebylo v zájmu dítěte (např. by se jejich poskytnutím mohla pravděpodobně snížit materiální situace rodiny, být ohrožena osobní péče apod.) a současně by se nejednalo o „zajišťování sociálně-právní ochrany“ v širším smyslu (viz vymezení tohoto pojmu v § 1 odst. 1 ZSPOD).

3. Prodloužování smlouvy ve ZDVOP

Dotaz:

Obracím se na Vás se žádostí ohledně prodloužení Smlouvy ve ZDVOP, a to konkrétně ohledně dodatku na další pobyt. Když je Smlouva např. do 15.4. 2022, jaké datum máte na dodatku o prodloužení Smlouvy 15.7. nebo následující den? Nejsem si jistá, když bych vzala analogii se soudy, tak ty stále prodloužují k původnímu datu, ale kdyby byla v dodatku nějaká změna, tak mi to pořád neseď, že bych měla něco uvedeného v původní Smlouvě do 15.7. a od 15.7. bych mohla mít nějakou změnu.

Odpověď MPSV:

Podle § 601 odst. 1 věta první za středníkem obč. zák. *zaniká-li právo nebo povinnost v určitý den, zanikne koncem toho dne.* Závazek ze smlouvy, tj. nárok dítěte na poskytování ochrany a pomoci, pokud byla uzavřena „do 15. dne v měsíci“ zaniká uplynutím dne, tedy 59. minuty 23. hodiny onoho 15. dne. Do té doby tedy musí být smlouva prodloužena, jinak závazek zaniká, dne 16. v měsíci v 0.00 hodin již netrvá. Proto dohodu o prodloužení závazku nelze již sjednat dne 16. Pokud jde o formulaci ve smlouvě, od kterého dne se prodloužuje, nebo s jakou „účinností“ (pojem „účinnost“ je ovšem spíše pojmem procesního práva, tedy práva veřejného, zatímco smlouva o poskytování ochrany a pomoci je smlouvou soukromého práva, ve smluvním právu se, pokud vůbec, hovoří spíše o „účincích smlouvy“), jsou možné oba uvedené způsoby, popř. i jiné, přičemž se postupuje podle pravidel o výkladu právních jednání, uvedených v § 555 až 558 obč. zák., tedy zejména podle pravidla, že *právní jednání se posuzuje podle svého obsahu a pravidla, že co je vyjádřeno slovy nebo jinak, vyloží se podle úmyslu jednajícího,*

byl-li takový úmysl druhé straně znám, anebo musela-li o něm vědět, doslovnost tedy představuje pouze „prvotní přiblížení se“ k předpokládanému obsahu ujednání, tím spíše, že při výkladu projevu vůle se přihlédne k praxi zavedené mezi stranami v právním styku, k tomu, co právnímu jednání předcházelo, i k tomu, jak strany následně daly najevo, jaký obsah a význam právnímu jednání přikládají. Proto také § 574 obč. zák. stanovuje, že *na právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné než jako na neplatné.* Je tedy třeba vždy hledat cesty ke smysluplnému výkladu uzavřených smluv o poskytování ochrany a pomoci.

Ve Vámi popsaném případě je nutné podepsat dodatek o prodloužení smlouvy nejpozději 15. 7., do tří pracovních dnů pak podejte úřadu žádost o souhlas s prodloužením smlouvy.

4. Souhlas OSPOD při přijímání do ZDVOP

Dotaz:

Do ZDVOP bylo přijato celkem 5 dětí, které mají stejnou matku. Na každé dítě byla uzavřena zvlášť smlouva. Z údajů ve smlouvě vyplývá k identitě dětí pouze informace, kdo ji uzavírá, přičemž v tomto případě dítě v zastoupení zákonného zástupce - matky a ZDVOP. Údaje o otcích smlouva neobsahuje. Z obsahu odůvodnění je možné se dočíst, že otcem nejmladšího dítěte je přítel matky, který není schopen péči zajistit. Zároveň registruji, že tři děti mají příjmení stejné a další dvě děti se jmenují každý jinak. ZDVOP požádal OSPOD v zákonné lhůtě o vydání souhlasu s poskytováním ochrany a pomoci dítěti ve ZDVOP. Podal jednu žádost, do které vypsál všechny děti. OSPOD vydal rozhodnutí o souhlasu s poskytováním ochrany a pomoci, které zjevně trpí vadami. Jednak je zde ve výroku špatně uveden rozsah poskytnutého souhlasu (namísto od 19.7.2022 do 19.10.2022 je uvedeno od 20.7. do 20.10.2022). Ovšem OSPOD vydal jedno rozhodnutí pro všechny děti, ačkoli se jedná o polorodé sourozence. Následně jsme zjistili, že by správně měla být vedena tři správní řízení o souhlasu OSPOD, neboť i na OSPOD jsou vedeny u této sourozenecké skupiny tři spisy Om. Jedná se o OSPOD, který není z našeho kraje. Je pravdou, že špatného výroku v rozhodnutí si všimli pracovníci ZDVOP až na naše upozornění, přičemž zareagovali tím, že podali včas odvolání. To znamená, že výrok bude zřejmě opraven, nicméně není zřejmé, jak bude naloženo s dalšími vadami rozhodnutí. Vznikla diskuse o tom, co v případech, když se objeví vadné rozhodnutí o souhlasu.

Je chybou, když ZDVOP podávají žádost o vydání souhlasu s poskytováním ochrany a pomoci dítěti ve ZDVOP na všechny děti dohromady, byť se jedná o polorodé sourozence? Je úkolem OSPOD na tuto žádost zareagovat v případě polorodých sourozenců vydáním samostatných rozhodnutí? Doposud jsme se s tímto nesetkali. I když ZDVOP podal jednu žádost na všechny děti, OSPOD doposud vydal na každé z polorodých sourozenců zvlášť rozhodnutí.

Odpověď MPSV:

„Pro vztahy sociálního zabezpečení (správní) se dělá nepřipadná analogie s řízením ve věcech péče soudu o nezletilé. Tam se ujalo nesmyslné dogma, že mají-li děti jiného otce (typicky), musí se vést samostatná řízení „P“ (tomu na druhou stranu koresponduje dnes snad už okrajový nesmyslný názor, stále se ale objevující v některých komentářích k z. ř. s., že je jedno jediné „řízení ve věci péče o

nezletilé“, které, je-li jednou zahájeno, neskončí do 18 let; takže když se rodiče těsně po narození dítěte neshodnou na jméno, podají návrh, vzápětí se dohodnou a řízení je zastaveno, tak po dalších téměř 18 let přesto „běží řízení o péči sp. zn. P“...). V civilním řízení však přitom platí podle § 112 odst. 1 o. s. ř., že „v zájmu hospodárnosti řízení může soud spojit ke společnému řízení věci, které byly u něho zahájeny a skutkově spolu souvisí nebo se týkají týchž účastníků“, má-li tedy být naplněna zásada hospodárnosti, nic nebrání vést nesporné společné řízení „o péči o dětech“ ani u polorodých sourozenců, protože pravidlo říká, že soud spojí řízení, kde je buď stejný okruh účastníků, nebo (nikoli „a“!) pokud věci spolu skutkově souvisí.

Vztaženo k dané věci, podle § 6 odst. 2 spr. řádu „správní orgán postupuje tak, aby nikomu nevznikaly zbytečné náklady, a dotčené osoby co možná nejméně zatěžuje“. § 140 odst. 1 spr. řádu je ještě přesnější než § 112 o. s. ř.: „správní orgán může na požádání účastníka nebo z moci úřední usnesením spojit různá řízení, k nimž je příslušný, pokud se týkají téhož předmětu řízení nebo spolu jinak věcně souvisejí anebo se týkají týchž účastníků, nebrání-li tomu povaha věci, účel řízení anebo ochrana práv nebo oprávněných zájmů účastníků“. Takže buď stejný okruh účastníků, nebo stejný předmět řízení, nebo spolu předměty řízení věcně souvisejí. To je u souhlasu ke společnému pobytu polorodých sourozenců v jednom ZDVOP v jednom čase rozhodně dáno, a současně spojení řízení rozhodně nebrání ani povaha věci, ani účel řízení, ani ochrana ZDVOP nebo dětí, naopak, i v jejich zájmu prakticky vždy bude společné řízení.

A hlavně, v popisovaném případě by vůbec nemusela být řízení spojována, čemuž jde napřed § 140 odst. 2 spr. řádu: „Správní orgán vede společné řízení i o společné žádosti více žadatelů nebo o společné žádosti týkající se téhož předmětu řízení nebo jiných věcně souvisejících otázek.“ Je logické, že matka uzavírá jednu smlouvu na všechny děti. Je logické, že ZDVOP následně podává k takové smlouvě právě „společnou žádost“ za všechny děti (nebo matka společnou žádost jménem všech dětí), tam je pak rovnou společné řízení ze zákona.

Čili k dotazu, není to chyba, naopak to naplňuje pravidlo hospodárnosti; pokud by však ZDVOP společnou žádost nepodal, ale podal např. 5 žádostí, pak by je v zájmu hospodárnosti i tak měl správní orgán spojit ke společnému řízení.

5. Spolupráce OSPOD a školy při záškoláctví

Dotaz:

Obracíme se na Vás z důvodu konzultace v tématu záškoláctví a spolupráce základních škol s OSPOD, jedná se konkrétně o postup při předávání případu nezletilého mezi základní školou a OSPOD a podávání podnětů na přestupek/trestný čin v případech záškoláctví.

V několika regionech se v nedávné době objevily případy nesouladu v postupech, kdy základní školy tvrdí, že při dosažení hranice 25 neomluvených hodin u žáka předává škola automaticky spolupráci s nezletilým OSPOD, který dále řeší jeho situaci a podává oznámení o přestupku či trestném činu zatímco OSPOD v souladu s metodikou Informace k postupu orgánů sociálně-právní ochrany dětí v případech záškoláctví z MPSV roku 2014 trvá na dodržení postupu, kdy by základní škola měla po 10 hodinách přizvat OSPOD na výchovnou komisi, po dosažení 25 neomluvených hodin podat podnět na přestupek a kontaktovat příslušné ORP odbor správní či školství nebo oznámení trestného činu a kontaktovat Policii České republiky, která by až poté kontaktovala OSPOD. S tímto stanoviskem OSPOD základní školy zásadně nesouhlasí a trvají na svém výkladu, navíc jsou podporovány místní pedagogicko

– psychologickou poradnou, ačkoliv se obdobný postup vyskytuje i v Metodickém pokynu k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví z MŠMT roku 2002 i příloze č.11 k záškoláctví MŠMT rok 2017.

Společně s dalšími aktéry se snažíme nalézt východisko, proto bychom Vás chtěli poprosit o potvrzení, zda je v tomto tématu stanovisko OSPOD správné.

Odpověď MPSV:

Mohu Vás do určité míry, jak sám uvádíte, odkázat na metodickou Informaci z 14. 3. 2014 ([ce1307c5-ed65-f335-1e53-4630cc4e2aac \(mpsv.cz\)](https://www.mpsv.cz/ce1307c5-ed65-f335-1e53-4630cc4e2aac)), která správně zdůrazňuje princip subsidiarity z hlediska intervence OSPOD a skutečnost, že OSPOD v případech tzv. záškoláctví posuzuje a vyhodnocuje ohrožení dítěte autonomně a nezávisle na školských předpisech, postupech a metodikách. Nicméně i zde se bohužel objevuje teze, že pokud škola dává podnět k projednání podezření na spáchání přestupku, má to současně oznámit i OSPOD (viz str. 19).

Správně by tyto dvě věci měly být oddělené – škola nemá ze zákona povinnost oznamovat OÚ ORP podezření na spáchání přestupku podle školského zákona, podle zákona o odpovědnosti za přestupky mají oznamovací povinnost u přestupků pouze správní orgány a orgány policie. Všichni ostatní mohou a nemusí učinit oznámení o podezření na přestupek. Zatímco oznamovací povinnost vůči OSPOD podle § 10/4 ZSPOD škola splnit musí a splnění této povinnosti nezávisí na tom, jestli se věc současně řeší jako podezření na spáchání přestupku nebo trestného činu. Tj. oznamovací povinnost školy vůči OSPOD je přímá, a ne oklikou přes přestupkový orgán nebo orgán policie.

Škola se však zároveň musí vypořádat i s povinnou mlčenlivostí pedagogických pracovníků podle § 22b písm. e) školského zákona – to je relativně nová úprava, se kterou ještě dřívější metodiky MŠMT a MPSV k záškoláctví nepočítaly.

Například i dle výkladu MPSV z roku 2020 k zanedbávání povinné předškolní docházky: *Zanedbávání „povinné předškolní docházky“ nelze nikdy chápat jako ohrožení dítěte ve smyslu § 6. Jedná se o pouhý školský přestupek podle výše citovaného § 182a odst. 1 písm. a) školského zákona. Zdejší ustanovení však používá slov „zanedbávají školní docházku“, nikoli „předškolní vzdělávání“, tudíž takové skutečnosti nelze pod vymezení „ohroženého dítěte“ extenzivně podřazovat a intervence orgánu sociálně-právní ochrany dětí je vyloučena. Takové skutečnosti si musí vyřešit orgány školské správy vlastními prostředky (včetně případné hrozby sankcí za přestupek).*

Z hlediska plnění oznamovací povinnosti není škola vůbec povinna, ale tím pádem ani oprávněna ohlašovat „zanedbávání docházky“, nejde-li o ohrožení života nebo zdraví, to vyplývá z kombinace ustanovení § 10 odst. 4 a § 53 odst. 1 ve spojení právě s výše uvedeným § 6 písm. c). Naopak v takovém případě může jít o porušení zákonné mlčenlivosti (a tedy zásad GDPR).